

Uue õpikäsitus nipiraamat

Sulle,
hea
õpetaja!

Autoriõigused

„Uue õpikäsituse nipiraamat heale õpetajale“ on Tartu Tamme Gümnaasiumi teise õpirändeprojekti „Õpetaja professionaalne areng muutunud õpikäsituse valguses“ otsene tulemus ja väljund.

Koostas Triin Lingiene ja toimetas Heily Soosaar.

Kaasautorid: Tamme gümnaasiumi õpetajad Tuuli Tomson ja Heily Soosaar, Urmas Tokko ja Aleksandr Kirpu, Liia Vijand ja Katrin Tikko ning Agnes Vask ja Ott Maidre

Nipiraamatu pildimaterjal pärineb õpirändel käinud Tamme gümnaasiumi õpetajate isiklikust kogust.

Nipiraamat on litsentseeritud Creative Commons Autorile viitamine + Mitteäriline eesmärk + Jagamine samadel tingimustel 3.0 Eesti litsentsi all.

Nipiraamat ilmub Euroopa Liidu programmi Erasmus+ toetusel (leping 2017-KA101-22). Väljaanne peegeldab Tamme gümnaasiumi õpetajate seisukohti ja Euroopa Komisjon ei ole vastutav selles sisalduva informatsiooni kasutamise eest.

Tartu Tamme Gümnaasium
Nooruse 9, Tartu 50411

<https://ttgteachers.eu/>
info@ttgteachers.eu

Sisukord

Eessõna	3
Nipiraamatust linnulennult	5
HISPAANIA PEATÜKK.....	7
ITAALIA PEATÜKK	13
UNGARI PEATÜKK	18
INGLISMAA PEATÜKK.....	25
IIRIMAA PEATÜKK	31
ISLANDI PEATÜKK	37
Summary in English	45
Kasutatud kirjandus ja veebiallikad.....	46

*„Inimesele ei ole antud
suuremat naudingut kui
see, mille inimene saab
vaimsetest pingutustest.*

*See on lihtsalt
kõige suurem.*

*Ja see on
olemuselt kasutu.*

*See on jumalik.
Kahtlemata.“*

Marju Lepajõe

Eessõna

Et kõik ausalt ära rääkida, siis nipiraamatu koostamise võtsime ette vaid sellepärast, et me olime nõnda projektitaotluses lubanud. Aga aja möödudes kujunes sellest üks ütlemata hariv ja äratundmisrõõmu pakkuv tegevus. Üsna mitmes mõttes kirjutasime nipiraamatu ju iseendile, sest olime selle valmimise käigus nii valimiks kui sihtgrupiks.

Nipiraamat keskendub teemadele, mis paljudele meist lähevad väga korda, näiteks südikusele, edenemismõtteviisile, enesekehtestamisele, aga ka erinevatele põhjustele, miks inimesed pingutamast loobuvad. Kuna meid häirib peavoolumeedia kalduvus uut õpikäsitust ja fragmentaarset mõtlemist jäägitult kiita ning humaanset reformpedagoogikat ja lineaarset mõtlemist pigem laita, siis oleme projektikogumikus sõna andnud ka teadlastele ja arvamusiidritele, kes arvavad teisiti.

Tutvusime kanada-ameerika psühhoterapeudi Nathaniel Brandeni, Toronto ülikooli psühholoogiaprofessori ja kliinilise psühholoogi Jordan B. Petersoni, Stanfordini ülikooli professori Carol S. Dwecki ja maineka psühholoogi Angela Duckworth'i kirjutatuga ning eesti kasvatusteadlase Tiiu Kuurme ja kadunud religiooniloolase, klassikalise filoloogi ning tõlkija Marju Lepajõe töökspidamistega. Samuti rääkisime oma õpilastega ja paljude Euroopa riikidest pärit õpetajatega.

Nõustume suurel määral eesti pedagoogikateadlase Maie Tuulikuga, kelle sõnul ei saa õppimine tugineda vaid huvitatusele ja arusaamisele, vaid nõuab tööd ja pingutust. Samuti kiidame igati heaks briti haridustegelase Tom Sherringtoni pedagoogikapuu metafoori, mille kohaselt toimub õppimine vaid siis, kui puujuured on rikkalikult toidetud (progressiivne) ja tugevale tüvele toetuv oksastik oskuslikult struktureeritud (traditsiooniline). Seega peaksime otsima uue ja traditsioonilise õpikäsituse sümbioosi, mitte neid vastandama.

Kindlasti leiavad järgnevatelt lehekülgedelt head nõu noored õpetajad, kes ehk muretsevad rohkem kui nende kogenud kolleegid. Aga tahaks väga loota, et nii mõnegi hea mõtte või praktilise idee saab nipiraamatust kaasa igaüks, kes täna koolis töötades uue õpikäsitusega rinda pistab.

Seepärast pühendamegi nipiraamatu Sulle, hea õpetaja, soovides, et Sul ikka hästi läheks.

Tamme gümnaasiumi õpirändajate nimel

Tiiu Lingiène, projektijuht

NÜÜDISAEGNE ÕPIKÄSITUS

- On kolm suurt alustala: elukestev õpe, avatud ja seoseid loov hoiak, piisav teadmiste ja oskuste baas.
- Erinevad õppimisviisid täiendavad üksteist:
  - a) omandamine
  - b) osalemine
  - c) avastamine
  - d) tajumine
  - e) harjutamine.
- Olulised on nii aine sisu kui õpiprotsess.
- Õppijates tuleb arendada õpioskusi, võimekust oma õpiprotsessi analüüsida ja edusamme märgata, suutlikkust end ise raskuste ületamiseks motiveerida ja valmidust toime tulla ebakindlusega.
- Fookuses on ennast juhtiv ja koostöine õppimine.
- Iga õppija määrab ise omale eesmärgid.
- Õppimist tuleb kohandada õppijaga, mitte õppijat õppimisega.
- Õpetamine ei lähtu õppekavast ega õpetajast, vaid õppijatest, kes suunatakse oma eelteadmistele tuginedes uusi teadmisi konstrueerima.
- Õppijate arusaam õppimisest ja õpetamisest mõjutab seda, kuidas nad õpivad ning milliseid tulemusi saavutavad.

Allikas: Tartu Ülikooli haridusteaduste instituut

Nipiraamatust linnulennult

Mida nipiraamat endast kujutab?

Tegemist on projektikogumikuga, milles õpirändel käinud õpetajad jagavad oma kogemusi, arutlevad igapäevase koolielu teemadel, vahendavad teadlaste ja ekspertide arvamusi ning annavad nõu. Nipiraamat keskendub uuele (muutunud, muutuvale, nüüdisaegsele) õpikäsitusele ja sellega seotud väljakutsetele, millega õpetaja oma igapäevatoos kokku puutub.

Kuidas on nipiraamat üles ehitatud?

Nipiraamat koosneb kuuest peatükist, mille nimed viitavad Tamme gümnaasiumi teise õpirändeprojekti sihtriikidele. Iga peatükk juhatatakse sisse toimunud õpirände lühiülevaatega, millele järgneb õpirändel käinud õpetajate blogipostitus. Seejärel on lugejani toodud väljavõtte ajaleheartiklist või veebiallikast mõnel olulisel teemal. Lõpuks tutvustatakse õpetaja ja õpilase muresid, millele pakutakse nii teaduslikke selgitusi kui praktilisi lahendusi. Just need viimased – meie endi nipinurgad – annavadki sellele projektikogumikule kõige suurema väärtuse.

Kuidas nipiraamatut lugeda?

Nipiraamatu võib otsast lõpuni kiirelt läbi lehitseda, et sellest eeskujult võtta kui Erasmus+ õpirändeprojekti heast näitest. Võib ka süveneda õpirännete kirjeldustele ja sealtsamast liikuda edasi uue õppevara lehele projekti kodulehel, et õpirändajate looduga lähemalt tutvuda. Kahtlemata saab keskenduda vaid õpetaja ja õpilase muredele ning praktilistele nõuannetele. Kui aga mõni teema või autor peaks rohkem huvi pakkuma, siis viivad hüperlingid otse veebiallikateni.

Kuidas saab nipiraamatule ligi?

Kahel viisil. Kuna raamat on kättesaadav meie õpirändeprojekti kodulehel, saab seda lugeda arvutis kas PDF dokumendi (tervikuna)või lehitsetava veebiraamatuna (osaliselt). Kui lugeja eelistab lugeda paberil, on tal alati võimalus nipiraamat alla laadida ja välja trükkida. Nipiraamatu leiab veebiaadressil <https://ttgteachers.eu/nipiraamat/>.

NEOLIBERALISMI MÕJUDEST HARIDUSES

- Neoliberaalne haridus lähtub turuorientatsioonidest ja inimkapitalist.
- Sügavalt humaansetest reformpedagoogika ideedest on saanud äraspidine elupraktika – nad rakenduvad, aga mitte humanistike ideede eesotsas, vaid pigem kui kaubamärk või siis – võrgutamispedagoogika.
- Koolid ei kasvata isiksust, vaid valmistavad ette tööjõudu tööturule. Isiksuse mõiste on täna nii kasvatus- kui haridussõnavarast kadunud.
- Esiplaanil on globaalsed teemad, nagu haridus kui inimõigus, inimkapitali teooria, digipädevused.
- Rahvuslikud haridusteoreetilised seisukohad kaotavad oma tähtsuse ning nendega ei arvestata.
- Moodsad haridusreformijad töötavad lööksõnaga: praktilähedane. Õppimisdiskursuses ei kohta enam vaimsuse mõistet.
- Valitseb oskamispõhisus ning vormitakse kohanevaid, paindlikke ja kergesti valitsetavaid inimesi.

Tiiu Kuurme (Eesti Rooma Klubi ettekanne, 2015)

HISPAANIA PEATÜKK

Esimene ja teine õpiränne

2017. aasta oktoobrikuus sõitsid Hispaaniasse haridustehnoloog Tuuli Tomson ning inglise keele õpetaja Triin Lingiene, et osaleda hariduslikul õppekäigul Málaga. See oli meie esimene koostöö English Mattersi kogunud ja energilise meeskonnaga Eduardo Marini juhtimisel.

Tuuli ja Triin kirjutavad:

*„Tiheda programmi käigus õppisime tundma Andaluusia haridussüsteemi ning **IES Bezmiliana**, **IES Fuengirola No 1** ja **Salesianos Málaga – CDP San Bartolome** olid koolid, mida me külastasime. Kui kaks esimest olid puhtad riigikoolid, siis kolmanda näol oli tegemist katoliku erakooliga, mida toetab osaliselt ka riik.*

Vaatlesime tunde, rääkisime õpetajate ja õpilastega ning võrdlesime üksteise praktikaid. Märkasime koolipere ühtsust, loomingulist ja vaba õhkkonda ning tõhusaid tugistruktuure. Meile selgitati, et kooli eesmärk on pigem õpilaste heaolu tagamine kui silmapaistvate õpitulemuste saavutamine.

Mõistsime, et Hispaania haridussüsteem ja kultuur on omavahel tihedamalt seotud kui Eestis. Teise erinevusena tooksime välja Hispaania autonoomsete piirkondade vaba voli oma hariduspoliitikat ise suunata.“

Vaata ka **Hispaania õpimapis** esitatud õppevara.

ÕPILASKESKSE KOOLI PAHUPOOL

- Õpilaskesksel haridusel on ka pahupool, mis aastatega järjest süveneb: noored on üha ülbemad, ei viitsi süveneda ega vaeva näha ning kauplevad hinnete pärast.
- Õpetaja sõna ei maksa ja töörahu on pideva enesekehtestamise tõttu häiritud.
- Õpilaskeskse kooli rajamisel on lääs teinud olulise valearvestuse: püüdes vabaneda autoritaarsest tuupimiskoolist, hävitati õpetaja struktuurne autoriteet.
- Millegipärast arvatakse, et klassiruumis on kõik võrdsed ja õpetaja peab iga oma korraldust või hinnangut ratsionaalselt põhjendama ja iga tegevuse suhtes õpilastega konsensussele jõudma.
- Samas on täiesti võimalik kehtestada reeglid, mis tagavad õpetaja struktuurse autoriteedi, ilma et seetõttu peaks tagasi pöörduma tuima tuupimise ja drilli juurde.
- Väärarusaamaks võib pidada tõdemust, et õpilaskeskne on kool alles siis, kui õpilased saavad teha, mida nad tahavad, siis, kui nad seda tahavad.

Martin Ehala (Postimees, 15. jaanuar 2019)

Keeleõpetaja vaade keeleõppimisele

Isiklik keeleõppimise kogemus, arusaam õpimotivatsiooni mitmetahulisusest ja tahe end pidevalt edasi arendada annavad keeleõpetajale sügava arusaama, kuidas keelt õpitakse.

Motivatsioonil on keeleõppimisele tohutu mõju ja see on õppija eesmärkidega otseselt seotud. Enamik keeleõppijatest on rahul, kui nad omandavad enam-vähem ladusa suhtluskeele reisimiseks ja sõpradega suhtlemiseks. Teised õpivad keeleeksami sooritamiseks. Kolmandad soovivad valmistuda ülikooliõpinguteks või harivad end lihtsalt keele enda pärast. On selge, et kui keelekorrektsus ja sõnavara suurus ei ole määravad ühtedele, on need üliolulised teistele. Keeleõppe strateegia valitaksegi enamasti vastavalt sellele, millist keeletaset soovitakse saavutada. Kui keeleõppe eesmärk ja strateegia omavahel sobivad, ei ole motivatsiooniga kunagi probleeme.

Ka emotsionaalne külg loeb, sest kui ollakse mures, vihane või hirmul, siis ei tule õppimisest midagi välja. Eduelamus on kerge tulema vaid neil, kes rahulduvad minimaalse keeluskusega, sest tihti piisab vaid mõnest kuust, et tuttavas olukorras enam-vähem toime tulla. Aga kui eesmärgiks on meisterlik keelekasutus, siis tuleb arvestada pikki aastaid kestva järjepideva tööga, mille jooksul kogeb keeleõppija ka üsna masendavaid perioode, kus arengut justkui polegi. Vilunud keelekasutaja tasemeni viib sügav huvi, visadus ja oskus oma emotsioone juhtida.

Ilma teadliku harjutamiseta ei saa vist tegutseda ühelgi elualal, nii ka keeleõppes. Sorav kõne tähendab teatavasti mitut asja korraga: laia sõnavara, veatut hääldust ja intonatsiooni, korrektset keelekasutust ning mõtestatud tekstiloomet. Selle kõige omandamine vaid keelekursustel või ka koolis ei ole väga reaalne ja seepärast pole iseseisvale keeleõppimisele alternatiivi. Tihti tähendab see rutiinset tegevust ühe kindla oskuse lihvimiseks, mida siis tehakse nii kaua, kuni see oskus on omandatud. Paremini läheb neil, kes oskavad selliseid pealtnäha üksluseid õpitegevusi enda jaoks huvitavamaks mõelda ja harjutamise tulemusel omandatud uusi oskusi ka reaalses elus aktiivselt praktiseerida.

Kas keeleõpetajal on tulevikus veel üldse tähtsust? Maineka keeleõpetajate koolitaja [**Jim Scriveneri**](#) sõnul on küll – ja kuidas veel! Keeleõppijad vajavad alati head õpetust nõudliku teenäitaja poolt, kes siiralt oma õpilastesse usub.

Allikas: Triinu blogipostitus

Pea end tunnis pidevalt kehtestama

Tuntud strateegia ja võimu teemaliste raamatute autor **Robert Greene** kirjutab, et keerulised isikud hakkavad tavaliselt vastu mitte enesekaitseks, vaid oma tahtmise läbisurumiseks. Enamasti soovivad nad teistes inimestes süütunnet tekitada ja/või nende mainet kahjustada. Ka koolis juhtub, et õpilased töötavad vastu. Kuidas reageerida? Kui püüame olla sõbralikud ja vastutulelikud, siis kasutatakse meid lihtsalt ära. Kui näitame end vähenõudlikuna, siis tasutakse meile tihti põlgusega. Seepärast peab Greene õigeks käitumisviisiks just enesekehtestamist.

Samal teemal võtab sõna ka Toronto ülikooli psühholoogiaprofessor ja kliiniline psühholoog **Jordan B. Peterson**, kes hoiatab, et liigne allaheitlikkus võib saada väga suureks takistuseks (töö)elus. Et nii ei juhtuks, tuleb otsustada, kus parajasti ollakse, kuhu tahetakse edasi liikuda ja milliste piirangutega selle kõige juures tuleb arvestada. Sihile viib pidev töö endaga.

Peterson räägib huvitavalt kaosest kui mitteteadmisesest ja korrast kui teadmisesest. Kuigi kaos võib olla hirmutav ja ebameeldiv, on see ka vabastav; kuigi kord on rahustav ja ihaldusväärne, on see ka piirav. Elus saavad enamasti paremini hakkama need, kes oskavad kaost ja korda tasakaalustada ning enda kasuks tööle panna. Õpetajatena võiksime siis mõelda nii, et olles ühe jalaga kaoses, kuid toetudes teise jalaga kindlatele reeglitele ja tugevale struktuurile, suudamegi end koolis kõige paremini kehtestada.

Enesekehtestamine haakub hästi eneseväarikuse teemaga, mis kanada-ameerika psühhoterapeudi **Nathaniel Brandeni** sõnul tähendab teadliku ja mõtestatud elu elamist, eneseväärtustamist, oma heaolu eest seismist ning oma tõekspidamistele truuks jäämist. Brandeni arvates peab kool olema kohaks, kus eneseväarikust teadlikult õpetatakse, ja ta on veendunud, et seda suudavad teha vaid ennast väärtustavad õpetajad.

Ma ei õpi koolis mitte midagi

Mitteõppijad

- Osad õpilased ei tahagi koolis käia. Põhimõtteliselt. Teised on lihtsalt laisad. Kolmandad ei taha õppida, sest muu elu on palju huvitavam.
- Paljud ei tea, mida õppimine tähendab, ja kurdavad niisama, sest kurta on hulga lihtsam kui pingutada.
- On ka neid, kes justkui tahaks õppida, aga kindlasti mitte seda, mida koolis õpetatakse.
- Nii mõnedki mõistavad õppimise all tuupimist järgmiseks „mõttetuks“ kontrolltööks ja teevad seda vaid hinde pärast.
- Paljudele ei meeldi ranged ja nõudlikud (loe: vastutulematud) õpetajad. Selliseid õpetajaid on siis hea oma mitteõppimises süüdistada.
- Mõnikord vaevavad õpilasi perekondlikud ja tervisega seotud probleemid. Siis nad lihtsalt ei saa õppida, isegi kui väga tahaks.
- Üldiselt on kool aga üks täitsa tore koht, kus saadakse sõpradega kokku ja veedetakse mõnusasti aega. Õppimine on enamasti kõrvaltegevus.

Õppijad

- Õpitakse, sest tahetakse õppida. Põhimõtteliselt. Õpitakse isegi siis, kui seda ise ei tajuta.
- Õppida saab alati, ka siis, kui õpitav aine ei tundu mingil hetkel huvitav või praktiline.
- Õpetaja kuulamine ja tunnis kaasatöötamine ei ole raske, sest nõnda saab aine kiiremini selgeks.
- Lisaks uutele teadmistele õpetab kool ka aega ja iseennast tõhusamalt juhtima.
- Õpihuvilised noored hindavad tööd, mida õpetajad nende heaks teevad.
- Nad panustavad ka ise väga palju, sest nad teavad, mida koolil neile on pakkuda.

Allikas: Tamme gümnaasiumi õpilaste arvamused 2017/2018. öa

1. **Suhtle õpilastega, arutle, selgita, aga kindlasti ka kuula neid. (Tuuli)**
2. **Kohe õppeaasta alguses või probleemi tekkimisel on hea koos arutleda, miks ja kuidas toimida, et kõik saaksid oma tööd teha. Võib kas või mängida läbi situatsioonid nii, et õpilased/õpilane on õpetaja rollis. Võtab aega, aga on pika mõjuga. (Heily)**
3. **Loo ja ära unusta häid, kuid nõudlikke (sh paindlikke) suhteid õpilastega – meeldivale inimesele on raskem “vastu hakata”. (Urmas)**
4. **Kui aine ei huvita, siis saab tunnis õppida muid elus hädavajalikke asju: kannatlikkust, keskendumist, kuulamist, üksteisega arvestamist. (Katrin)**
5. **Küsin “miks”-küsimusi õpilaste käest: et miks nad üht või teist ülesannet peavad tegema ehk mis on n-ö kasutegur. Kui nad ise juurdlevad ja jõuavad arusaamiseni, siis saavad ka aru, et nad tegelikult õpivad. (Liia)**
6. **Õpetamine koolis peab kätkema endas vanade kindlate väärtuste hoidmist ja uutega kohanemist. (Aleksandr)**
7. **Kõigepealt tuleb õppida iseennast austama. Kui austad ennast ja enda nõudmisi, siis tulevad ka õpilased sellega kaasa. (Agnes)**
8. **Õppimine võib olla tüütu ja väsitav, aga kui oled lõpuks midagi tõesti selgeks saanud – küll see on hea tunne! (Triin)**
9. **Tasub õpilaste käest küsida: “Miks me oleme siin? Mis on teie kui ka minu eesmärk siin tunnis?” Ehk tasub taas kord ja ikka uuesti küsida, mis on meie ühine eesmärk. (Ott)**

ITAALIA PEATÜKK

Kolmas ja neljas õpiränne

2018. aasta veebruari lõpus, märtsi alguses sõitsid Itaaliasse eesti keele õpetaja Heily Soosaar ja haridustehnoloog Tuuli Tomson, et osaleda nädalasel õpetajate täiendkoolitusel **„Integrating ICT and new technologies into teaching“**. Koolitus toimus Bolognas ja selle viis läbi IFOM.

Heily ja Tuuli kirjutavad:

„Antud õpirände sisuline fookus oli suunatud IT ja aineõpetuse lõiminguks, sellele, kuidas infotehnoloogia hõlbustab nii õppematerjali esitamist kui ka selle omandamist. Lisaks oli meie kursustele seas palju erinevate ainete õpetajaid, mis omakorda aitas kaasa mõistmisele, kuidas aineid omavahel suhestada, seega siis kokkuvõtvalt igati lõimingurohke kursus.“

Õpirände käigus tutvuti erinevate e-õppe vahenditega ning praktiseeriti nende kasutamist, arutleti mitmete rakenduste võimaluste üle. Kursuse käigus said osalejad luua praktilisi õppeülesandeid, mida oma töös kasutada. Käsitletud valdkonnad olid järgmised: lihtne foto- ja videotöötlus; videotunnid ja e-tunnid; valge tahvli rakendus ühistööna; veebilehtede valmistamine; õpiahaldussüsteemid; sotsiaalmeedia õpikogukonna toetajana.“

Vaata ka [Itaalia õpimapis](#) esitatud õppevara.

EESTI HARIDUS- JA TEADUSSTRATEEGIA 2021–2035

Visioon Eestist 2035

1. Eesti ühiskonna ja inimeste heaolu kasvab.
2. Eesti keel ja kultuur on väärtus.
3. Eesti majanduse konkurentsivõime suureneb .

Mitmekesistuv õpetajaamet

- Õpetaja on õppiv professionaal, kes valdab nüüdisaegseid teadmisi õppimisest ja õpetamisest.
- Töötades erinevates õppimise keskkondades on õpetaja võimeline iseseisvalt ning koostöös kolleegide ja lapsevanematega hindama ja otsustama, kuidas oleks parim igit õppijat toetada ja arendada.
- Õpetaja on üha enam ka väärtuskasvataja, kes suhtlemise, meetodite valiku jms abil kujundab teadlikult õppija hoiakuid.
- Arendatakse õppemetoodilisi ja hindamisvahendeid, et teadmiste omandamise kõrval saaks keskenduda ka oskuste ja väärtushoiakute kujundamisele.
- Õpetajatöö sisu fookus liigub õppijate juhendamisele, infovalikute ja tegevuste suunamisele ning tagasi- ja edasisidestamisele.

Allikas: Haridusministeerium

IT abil tunnid huvitavamaks ja efektiivsemaks!

Paljudest tutvustatud ja käsitletud võimalustest anname ülevaate neist, mis meile tundusid tähtsamad.

Fototöötlusvõimalusi pakkuvad keskkonnad **Snapseed** ja **PhotoGrid** on kasulikud, tegemaks kokkuvõtet mingist õppekäigust, projektist, miks ka mitte näiteks kollaažina anda ülevaade õpitust, loetud kirjandusteosest. Mõlemad on suhteliselt lihtsalt kasutatavad ja käepärased ka seetõttu, et on kättesaadavad mobiilirakendustena.

Magisto on video tegemise keskkond, milles on erinevaid tekstilisamise ja video töötlemise võimalusi. Kasutatav on see näiteks õppevideo tegemiseks, teemast ülevaate andmiseks, mingi materjali tagasisidestamiseks.

Eddpuzzle on keskkond, milles saab videot töödelda õppematerjaliks. Sobivale videole on võimalik lisada teksti, küsimusi, ülesandeid, siis jagada seda õpilastega ja lasta neil selle põhjal õppida materjali, ka on võimalik saada teema kohta tagasisidet kas kodus või tunnis. Kõigele lisaks on samas keskkonnas õpilaste tulemused fikseeritud. Seega siis kokkuvõtvalt õpetajale tõesti hea abivahend.

TED-Ed on eelmisega natuke sarnane e-tunni loomise keskkond, kuid märksa rohkemate võimalustega: see on selline keskkond, kuhu saab luua kas või terve kursuse, lisades võimaluse diskussiooniks, tööde esitamiseks jne. Tunde saab avalikustada või jagada vaid soovitud inimestaga.

Lensoo Create on nn valge tahvli keskkond, milles saab teha fototöötlust, luua teksti, teha kokkuvõtteid, salvestada heli. Tahvelarvutite kasutamine annab võimaluse kiiresti ja loovalt koondada õpitut, teha õpijuhendeid, analüüsida teoseid vms.

Sotsiaalmeediavahenditest oli **Pinterest** see, mis ehk pälvis tähelepanu rohkem kui teised, sest seal on palju üsna süstematiseeritud materjali.

Siin esitatu on vaid osa neist keskkondadest ja võimalustest, millega tutvusime ja töötasime, valiku tegime selle põhjal, mis meile tundus uuem, huvitavam ja sobilikum.

Allikas: Tuuli ja Heily blogipostitus

Õpetaja mure

Ühiskond ei väärtusta õpetaja tööd

Jordan B. Peterson tõdeb, et inimesed ei ole võrdset andekad ning vaid vähesed suudavad näidata hiilgavaid tulemusi mitmel alal kogu aeg. Võitjad ei krahma küll kõike, aga jätavad suurema osa siiski endale ja kaotajate hulgas ei ole, teadagi, tore olla. Mida me siis tegema peame? Peterson annab nõu end teistega võrdlemise asemel iseendaga võrrelda. Igaüks on milleski hea ja tuleb vaid anda endale võimalus selles miskis veelgi paremaks saada.

Peterson ärgitab meid üdini aus ja mõnes olukorras isegi ohtlik olema. Meil on õigus teistele öelda, mida me neilt ootame ja kuidas me tahame, et meiega käitutakse. Kui meid miski tõeliselt pahandab, peame sellega tegelema. Meil tuleb otsustada, mida me saaksime ja tegelikult ka tahaksime teha, et olukorda parandada. Mõnikord piisab vaid oma vaatenurga muutmisest, et märgata lahendusi, mis varem meie eest olid varjul.

Eesti koolitaja ja karjäärinõustaja **Tiina Saar-Veelma** veendumusel on tööõnn liiga tähtis, et sellele mitte tähelepanu pöörata. Oleme õnnelikud, kui meie tegevus on mõtestatud ja tulemuslik. Oleme õnnelikud, kui me saame tagasisidet, mis näitab, et me oleme teinud midagi head ja olulist. Oleme õnnelikud, kui töökeskkond sobib kokku meie isiklike eesmärkide, väärtuste ja oskustega. Saar-Veelma osutab kahele erinevale mõistele: töö tähendusele ja töö tähenduslikkusele. Kui esimene viitab pigem individuaalsele tõlgendusele tööst, siis teine näitab, kui palju me ise oma tööd väärtustame.

Briti autor **Richard Templar** hoiatab, et kuna maailm meid nagunii kogu aeg kriitiliselt hindab, siis tasub lisaks pidevale professionaalsele arengule (kuidas me midagi teeme) tähelepanu pöörata ka oma töö kuvandile (kuidas me seda teistele esitame). Tuleb meeletult tööd teha, aga mitte kunagi sellest teistele rääkida. Tuleb hästi puhata ja enda heaolu eest hoolt kanda, aga mitte kunagi end tööalaselts lõdvaks lasta. Nõnda aitame end ise ja ka maailm väärtustab meid rohkem.

Õpilase mure

Õpetaja pahandab kogu aeg ja loeb moraali

Õpetajal pole suuremat rõõmu kui näha oma õpilasi õppimas. Paraku takistab mõne õpilase halb käitumine õppetööd ja õpetaja on sunnitud reageerima. USA haridusteadlane **Bill Rogers** jagab probleemse käitumise viide kategooriasse: kõlblusetus, allumatus, õppetöö häirimine, olesklemine ja agressiivsus. Tuntud soome psühholoog ja temperamendiuurija **Liisa Keltiskangas-Järvinen** kirjutab agressiivsusest läbi nartsissismi prisma. Nartsistlike kalduvusega invidiidid haavuvad kergesti, solvuvad tühja-tähja peale ega talu vähimatki kriitikat. Nad kujundavad arusaama iseenda kõikvõimsusest ja täiuslikkusest. Nad usuvad kindlalt, et neil on alati õigus ja nad võivad teha kõike, mida tahavad.

USA psühholoog **Dr. Thomas Gordon** on nõus, et õpilaste käitumine tundides võib olla vägagi probleemne. Aga tühjaljast nõuandest õpilasega suhteid parandada ei piisa, kui õpetaja ei tea, kuidas seda teha. Gordon kirjutab sallivuse-sallimatuse skaalast ja õpetajate tunnetest õpilaste sõnadele või tegudele reageerides. Ta soovib vältida nii kamandamist, nõu andmist ja loengu pidamist kui ka kiitmist, rahustamist ja küsitlemist, sest sellised tegutsemisviisid tõkestavad suhtlemist. Selle asemel võiks õpetaja uurida, kes on suhtlemisprobleemi omanik. Kui probleem on õpilasel, siis tasub õpetajal kasutada vaikse ja aktiivse kuulamise, toetava kehakeele ja/või ukseavajate meetodit. Kui probleem on õpetajal, siis on tal vaid kolm valikut: õpilase käitumise muutmine, keskkonna muutmine või oma suhtumise muutmine. Gordon on üsna kindel, et õppetöö saab olla tulemuslik ainult siis, kui õpetaja ja õpilase suhtlemine toimub probleemideta alal.

Kogenud briti õpetaja ja koolitaja **Sue Cowley** kirjutab vaimukalt õpetaja argipäevamuredest erinevate õpilaskooslustega: pörguliku või negatiivse klassi, varieeruvate võimetega klassi ja töötegemist vältiva klassiga. Cowley soovib jääda kindlaks kui raudnael ja panna õpilased pingutama kohe tunni algusest peale. Ta annab nõu säilitada rahu ja perspektiivitunnet ning aina naeratada. Mitte kunagi ei tohi tõmbuda kaitseisundisse. Mõnikord tuleb lihtsalt ära kannatada. Teinekord tasub rakendada sanktsioone, aga teha seda kindlasti vaid strateegilistel, mitte karistuslikel eesmärkidel. Kui piirid on paigas, siis antakse võimalus ka õppimisele. Kindlasti tulevad kasuks nii õpetaja kõrged ootused kui siiras huvi oma õpilaste edasijõudmise vastu.

Meie nipinurk

- 1. Kahjuks on õnnega tihtipeale see lugu, et me saame sellest aru alles siis, kui meil õnne enam ei ole. Seetõttu tuleb osata õnne märgata igas piasjas ja seda teadlikult arendada. Õnnelik õpetaja kiirgab õnne ka õpilastesse. (Tuuli)**
- 2. Vältimaks ise moraalilugemist, võib selle delegeerida õpilastele, kuid selleks tuleb kas eelnevalt sõlmida klassiga kokkulepped ja siis paluda olla paaril-kolmel õpilasel teatud aja n-ö valvurid/jälgijad ja reageerijad. Teine variant: mängida läbi pööratud rollidega situatsioonid ja arutleda, mida ja miks tulnuks teha õpilasel, mida õpetajal. Hiljem võib lihtsalt neid arutlusi vajadusel meenutada moraalilugemise asemel. (Heily)**
- 3. Ole ise uhke, aga mitte upsakas oma ameti üle – küll siis taipavad teised ka, et see on üks olulisi missioonitundega elu kutsetest (nimelt lahku kirjutatud). (Urmas)**
- 4. Rõõmu toob tegutsemine, mis lähtub sisemisest, mitte välisest väärtustamisest. (Katrin)**
- 5. Ühiskonnas leidub erinevaid arvamusi, kuid endas tuleb tasakaal leida. (Liia)**
- 6. Õpilased alati kombivad reeglite piire, aga ka see on üks elu õppimise osa. (Aleksandr)**
- 7. Õpetaja olgu ise uhke oma töö üle ja väärtustagu seda. See võiks kajastuda õpetaja nõudmises palgale ja töökeskkonnale. (Agnes)**
- 8. Alati aitab õpetajat eneseusk, õppimisvõime ja lootus paremale homsele. (Triin)**
- 9. On tähtis õpilastele öelda, mille vastu on kriitika suunatud! Peab rõhutama, et kriitika pole tema vastu, vaid tema töö vastu ja tema töö pole tema ehk inimene ja tema töö on kaks erinevat asja. (Ott)**

UNGARI PEATÜKK

Viies ja kuues õpiränne

2018. aasta aprillikuus sõitsid keemiaõpetaja Aleksandr Kirpu ja bioloogiaõpetaja Urmas Tokko Ungarisse, et osaleda loodusainete-teemalisel täiendkoolitusel „**Basic immunology and in vitro pharmacology**“. Koolitus toimus Budapestis ja selle viis läbi LabMagister.

Urmas ja Aleksandr kirjutavad:

„Meil avanes suurepärane võimalus õppida viis päeva kaasaegses farmakoloogia/biomeditsiini laboris, mille töötajad korraldasid sisuka ja huvitava praktilise koolituse. Seal tegeletakse nii in vitro kui in vivo loomkatsetega farmakoloogias ja ka biomeditsiiniliste analüüside ja uuringutega (sperma kvaliteet, vereanalüüs, rakukultuuride kasvatamine).

Sellistesse sertifitseeritud laboritesse võõrad tavaliselt ei pääse. Ent meil oli väga hea võimalus näha ning praktiliselt kasutada vahendeid ja proovida töövõtteid, mida töötavas ja hinnatud laboris igapäevaselt kasutatakse. Täname väga labori töötajaid, eriti Endre Mikust, Agnes Hajnali ja Olga Losonczi, kes päevad läbi lahkelt meid õpetasid ja juhendasid! Nii jõuavad arusaamad ja näited kaasaegsest teadusest ja selle rakendusvaldkondadest paremini koolitöösse, õpilasteni. Sellist töö- ja õppeprotsessi võiks, uudissõnana, nimetada siirdehariduseks.“

Vaata ka [Ungari õpimapis](#) esitatud õppevara.

„Õpetajad, kelle jaoks juurdekasvu toetav mõtteviis on olulisem riskivabast õpetamisest, hoolivad õppimisest rohkem kui täiusliku õpetaja mainest.“

Dr. Carol S. Dweck

Siirdeharidus

Võiks tõepoolest võtta kasutusele mõiste „siirdeharidus“. Teistpidi („haridussiire“)pööratuna poleks ehk nii hea – „haridussiirdest“ kumaks läbi vanamoodne tarkuste pähekallamine õpilastele. Siirdehariduse tähendus oleks aga sarnane siirdemeditsiiniga, mis on alusteaduste saavutuste rakendamine praktilisse meditsiini. Seega, siirdeharidus oleks värskete teadussaavutuste rakendamine praktilisse haridustöösse. Muidugi tehakse seda pedagoogikateaduse puhul, ent siinkohal pean silmas tänapäeva mis tahes eriala avastuste, katsetuste, uute kasutusvaldkondade ja ideede eakohast selgitamist koolis. Kooliõpikutesse jm õppematerjalidesse jõuavad need paraku teatud ajalise nihkega.

Õpime Budapestis tundma biomeditsiini ettevõtte LabMagister tegemisi ja igapäevatööd. Lisaks oma arendusvaldkondade teoreetilisele tutvustamisele pakuvad lahked teadlased-praktikud meile väga sisukaid võimalusi ka ise praktilisi võtteid ja töid proovida. Mitmete ravimi- ja tehnoloogiafirmade ning kliinikute partnerina tegeleb LabMagister peamiselt ravimite väljatöötamise prekliiniliste (sh loom-) katsete ning vere ja reproduktiivbioloogiliste (sperma kvaliteedi) analüüsides. Seega, sertifitseeritud laborina annavadki nemad lähteandmed arstidele patsientide edasiseks raviks või ravimifirmadele kinnituse mõne ravimi väljatöötamisega jätkamise mõttekusest. Et meie kui külalised seejuures midagi ära ei rikuks ega ka endale kahju teeks, täidame parajalt rangeid ettevaatusabinõusid, kasutame kaitsevahendeid. Seega saame osa kaasaegse labori tööst, nii nagu see igapäevaselt käib. Siin pole õpetamisele omaseid lihtsustusi ega „mänguasju“ – kõik on päris.

Töövahendid, töövõtted, järjest täiustuvad meetodid ja vastav teoreetiline taust ongi see, mida katsetades ja süvenedes püüame kooliõpilastele arusaadavaks selgituseks vormida. Usume küll, et õpetajate kui ühtlasi erialainimeste „läbiseeditud“ keerukavõitu teadus väärrib regulaarset haridusse „siirdamist“. Etteruttavalt patenteerime siinkohal siirdehariduse mõiste ja vastava portaali loomise mõtte.

Allikas: Urmase ja Aleksandri blogipostitus

Noortel on puudu järjekindlusest ja visadusest

MacArthuri stipendiumi laureaati, psühholoogi ja populaarteaduslike raamatute autor **Angela Duckworth** kinnitab, et elus jõuavad kaugemale südikad inimesed, kes teevad oma asja kirglikult, visalt ja vankumatult. Duckworth'i sõnul ei ole andekus ja südikus omavahel seotud. Näiteks kukuvad andekad õpilased koolist välja samadel põhjustel kui vähem andekadki – nad lähevad lihtsama vastupanu teed. Püsima jäävad need, kes vaatamata raskustele ja takistustele aina edasi rügevad. Teadlased on jõudnud järeldusele, et mitte kooli meeldivus, õpikeskkonna turvalisus või õpilaste kohusetundlikkus, vaid nimelt südikus määrab, kes kooli edukalt lõpetab.

Kui rääkida veel andekusest, siis loomulikult annab osade inimeste võime õpikõverat pidi kiiresti ülespoole liikuda neile väga suure eelise. Aga andekusest üksi ei piisa, kui seda ei toeta järjekindel ja visa töö. Südikus tähendab, et suurtele eesmärkidele jäädakse kindlaks väga pikaks ajaks ja et sihile jõudmise nimel töötatakse väsimatult päevi, kuid ja aastaid. Jätkatakse ka siis, kui vajalik tegevus tundub väsitav ja üksluine. Südikad inimesed mõtlevad kaugemale ette ega kaldu teelt kõrvale. Nad ei otsi pidevalt uusi väljakutseid ega lähe pimesi kaasa uute mõttevooludega ja nende tahtejõud on kadestamisväärne.

Südikus põhineb sügaval huvil, teadlikul harjutamisel, oma tegevusele kõrgema eesmärgi püstitamisel ja lõpmatul lootusel. Huvi tekib aegamööda ja liigub uudsuse võlust sügavuse suunas. Harjutamine on vajalik uute oskuste omandamiseks ning tegutsemine mingi kõrgema eesmärgi nimel annab südikatele tiivad. Nad ei heitu kunagi tagasilöökidest, sest nad usuvad kindlalt, et nähtud vaev tasub end ühel päeval ära.

Kas südikust on võimalik kasvatada? Jah, on küll. Duckworth selgitab, et seda saab teha nii seest-välja- kui väljast- sisse-meetodil. Esimesel puhul aitab meid sisemine motivatsioon, oma oskuste pidev arendamine ning oma tegevuse sügav mõtestamine. Teisel puhul saame abi perekonnalt, õpetajatelt, tööandajatelt, mentoritelt ja sõpradelt. Kas visadus ja sisemine rahulolu on omavahel seotud? Jah, on küll. Duckworth'i sõnul jõuavad teadlased selle vastuseni ikka ja jälle, olenemata meetodikast.

Ma ei tule õppimisega toime

Hakkama saamist, õnnetunnet ja edu on aastakümneid uurinud mainekas Stanfordi ülikooli psühholoog **Dr Carol S. Dweck**. Dwecki veendumusel määrab meie mõtteviis, kui edukad me oleme. Kinnistunud mõtteviisiga inimesed usuvad, et nende võimekus ja oskused püsivad muutumatuna. Edennemismõtteviisiga inimesed aga teavad, et areng on võimalik ja alati saab paremini.

Dweck kirjutab, et kinnistunud mõtteviisiga inimesi iseloomustab hirm vigu teha ja eksida. Nad eelistavad väljakutseid vältida ja takistuste korral kiiresti loobuda. Nad kahtlevad pingutuse mõttekuses, taluvad halvasti kriitikat ja tunnevad end halvasti, kui teistel paremini läheb. Edennemismõtteviisiga inimesed paistavad aga silma vastupidisega. Nad mõistavad, et alati on midagi juurde õppida, ja seepärast võtavad väljakutsed hea meelega vastu. Nad taluvad kannatlikult vastulööke, pingutavad, õpivad konstruktiivsest kriitikast ja tunnevad rõõmu, kui teistel läheb hästi.

Kinnistunud mõtteviisiga õpilased seletavad oma halba õppeedukust kahel erineval viisil. Ühed peavad end andetuks ja rumalaks, kellel pole lootustki. Teised süüdistavad „halbu“ õpetajaid, kelle tundides polegi võimalik õppida. Selline käitumisviis on Dwecki sõnul omane madala pingutusvõimega noortele, kes kasutavad endis pulbitsevat energiat oma ego kaitsmiseks, mitte õppimiseks. Nende strateegiaks on võimalikult vähe pingutada ja veel vähem vastutada.

Edennemismõtteviisiga õpilastel ei tule aga pähegi loobuda pingutamast. Nad naudivad kooliaega, sest peavad seda kõige sobivamaks eluetapiks, mil uusi teadmisi koguda, oskusi lihvida ja selgusele jõuda, mida toredat võiks maailmas tegelikult korda saata. Edennemismõtteviisiga õpilased säilitavad positiivsuse ja sisemise motivatsiooni ka siis, kui nad puutuvad kokku tüütute õppeainete, igavate õppematerjalide ja rangete õpetajatega. Nad ei anna kunagi alla.

- 1. Ära lase õpilasel kergekäeliselt loobuda, mis iganes see siis ka ei ole – õpetajana tuleb leida see miski, väike präänik: näiteks hea sõna, märkamine, mis ei lase õpilasel alla anda ja loobuda. (Tuuli)**
- 2. Tavaliselt pole neid õppureid eriti palju, kes lihtsalt ei vaevu materjaliga tegelema. Kui õpilane ilmselgelt ei tule toime, tuleb arutada koos, mis on selgusetu ja mida saab kõige paremini alustuseks teha. Siis saab sealt juba sammhaaval edasi liikuda. Kõike korraga ei saa ja tavaliselt takistab toimetulekut 1-2 kitsaskohta. Plaan ja heatahtlik tugi aitavad. (Heily)**
- 3. Sea õpilased mõnikord oma tulevikku vaatama: milline tahad olla enda jaoks, millise kuvandi endast lood teistele. Küllap siis ilmneb, et paljudel juhtudel ei jõua sinna pingutuse ja visadusega. (Urmas)**
- 4. Kui tuleks toime, siis polekski ju mõtet õppida. Mis sa enam õpid, kui asi käpas. (Katrin)**
- 5. Õppimine toimub koos pingutusega ja kui selle ära tabad ning saad mõne magusa eesmärgi täidetud, siis tuleb hasart püüda ladvaõunu. (Liia)**
- 6. Kui õpilasel on eesmärk õppida ja asi selgeks saada, siis ei mõjuta seda eesmärki ükski teine õpilane ega kooli keskkond. (Aleksandr)**
- 7. Õpilast tuleb premeerida mitte ainult hea tulemuse eest, vaid tuleb tunnustada ka tehtud pingutust. (Agnes)**
- 8. Vigade tegemine tähendab, et sa püüad. Vigade tegemine tähendab ka seda, et õpid ja arened. (Triin)**
- 9. Tasub tähelepanu pöörata sellele, et sotsiaalmeedia mängib noorte ürgsete tunnetega. Kuna sotsiaalsus ja koostöö olid meie evolutsioonilised võidukäigud, siis tahame olla väga teadlikud sellest, mis toimub meie sotsiaalses keskkonnas, ning sellele rõhubki sotsiaalmeedia: kogu aeg muutudes ja tähelepanu püüdes, mis aga tõmbab noori ära õppekeskkonnast. (Ott)**

INGLISMAA PEATÜKK

Seitsmes ja kaheksas õpiränne

2018. aasta suvel sõitis Inglismaale inglise keele õpetaja Triin Lingiene, et osaleda kahel keeleõpetajate täiendkoolitusel: **„Expert Teaching“** ja **„Teaching Exam Classes“**. Koolitused toimusid Cambridge'is ja need viis läbi Bell Teacher Campus.

Triin kirjutab:

„Bell edendab kõike seda, mida keeleõpetajad üle kogu maailma tõsiselt hindavad: kõrgeid ootusi keeleõppijale, tulemuslikke õpistrateegiaid ja loomulikult õpikeskkonda. Seekord oli tulipunktis ka John Hattie murrangulisel uurimustööl põhinev nähtav õpetamine ja õppimine ning õpetaja visiooni kujundamine.

Lisaks õppetööle väiksemates õpigruppides pakuti üle 100 õpetajale rohkem kui 20 riigist rikkalikku kultuuriprogrammi, näiteks vabaõhuetendusi Shakespeare'i suveteatris, kunstinäitusi Fitzwilliami muuseumis, raamatuesitlusi Cambridge University Press esinduskaupluses ning ekskursioone Londonisse ja Ely linnakesse. Väga põnev oli jalgsimatki Cranchesteri aleviku õunaaeda, kus omal ajal kogunesid teed jooma ja maailmaasju arutama Rupert Brooke (inglise luuletaja), Virginia Woolf (briti kirjanik ja feminist), Maynard Keynes (briti majandusteadlane) ning Bertrand Russell (inglise matemaatik, filosoof ja loogik).“

Vaata ka **Inglismaa õpimapis** esitatud õppevara.

IGAL ÕPPIJAL OMA TEE – VISIOON VÕI UTOOPIA?

- Kuidas peaks tekkima kultuuriline sidusus, jagatud teadmised ja hoiakud, kui iga õpilane valib ise oma õpisisu?
- Mille alusel teeb õpilane oma valikud? Anname veel väljakujunemata ja teadmispagasita õpilasele suure vabaduse ja eeldame, et ta suudab iseseisvalt panna kokku oma õpiraja, seda vastutustundlikult järgida ning olla ennastjuhtiv õppija?
- Soomlaste uuringud näitavad, et õpitulemusi kahjustab niihästi ülemäärane digiõpe kui ka enesekeskne õppimine, näiteks probleemõpe.
- Tõenäoline tulemus on fragmenteeritud õpirajad, mis ei anna sidusat haridust ega süstemaatilisi teadmisi.
- Heaolu on paljuski võrdsustatud pädevuste ning õnnega. Puudu on aga arvestamine inimesega kui vaimse olendiga, kes arenguks vajab ka kasvatust, pedagoogilist lähenemist, muuhulgas piiride seadmist ja enesesundimist.
- Kas Eesti koolil puudub igasugune sihipärane kohustus anda lastele eesti identiteet ja kultuuriline kuuluvustunne?

Maarja Vaino (Postimees, 20. mai 2019)

Kui õige vaataks õpetamisest kaugemale...

Briti keeleõppe ekspert **Adrian Underhill** pidas Bell Teacher Campuse suvekoolitusel sütitava loengu õpetajast kui juhust. Ta väitis, et on viimane aeg lähemalt tundma õppida üht põnevat juhtimispraktikat, mida tuntakse kui transformatiivset juhtimist. Underhilli väitel on nüüdisaegsel õpetamisel ja uuel juhtimisel palju ühist, olgu see seotud kas inimeste, meetodite või õppimise endaga. Eelkõige tähendab uus juhtimispraktika eesmärkide saavutamist inimeste kaudu, mitte inimeste poolt. Mida selle all mõeldakse?

Underhill refereerib maailmakuulsat juhtimisguru **Bernard Bassi** järgnevalt.

- **Idealiseeritud mõju** – juhi kõrge moraal ja eetilised standardid sisendavad töötajatesse kindlustunnet ja lojaalsust.
- **Inspireeriv motivatsioon** – juhil on kindel tulekuvision, mis aitab ülal hoida töötajate entusiasmi, eneseusku ja tahet oma juhile järgneda.
- **Intellektuaalne stimulatsioon** – juht julgub sissetallatud rajalt kõrvale kalduda ja töötajate loomingulisust ning uuendusmeelsust julgustada.
- **Individaalne lähenemine** – juht hoolib oma alluvate isiklikust ja tööalasest arengust ning käitub kui mentor ja treener.

Seega tasub õpetajal vaadata õpetamisest kaugemale, sest tema tööle annab palju suurema tähenduse teiste inimeste võimestamine, nende tegevuse mõtestamine ning igaühe väärtushinnangutega arvestamine kui ainealaste teadmiste edasiandmine.

Underhill pööras kuulajate tähelepanu veel ühele nähtusele – kaosele elus üldse, aga koolis eriti. Ta väitis, et kui me puutume kokku vaid ühe probleemiga, siis saame selle enamasti lahendatud tavamõtlemise abil, aga kui tegemist on probleemide rägastikuga, siis me tihti ei teagi, millest alustada. Kuna me küllalt tihti ei saa koolis tegutseda tavamõtlemise järgi, siis ehk tasubki õpilaste muutmise asemel püüda muuta viisi, kuidas me nendega suhtleme. Küllap hakkab ka probleemide sasipundar nõnda toimides tasapisi lahti hargnema.

Allikas: Triinu blogipostitus

Õpetaja mure

Õpilaste hulgas on üha vähem süvitsi minejaid

Õppijate arusaam õppimisest ja õpetamisest mõjutab seda, kuidas nad õpivad ja tulemusi saavutavad. Pindmine õppija tuubib pähe, aga rakendada ei oska, näeb kitsaid probleeme, aga üldistada ei oska, ei esita küsimusi ja õpib enamasti vaid hinnete pärast. Strateegiline õppija optimeerib aega ja vaeva, oskab valida materjale ja keskkonda, rakendab sobivaid õpistrateegiaid, pöörab tähelepanu hindamisskaalale, esitab protseduurilisi küsimusi ning õpib täpselt nii palju kui vaja ja nii vähe kui võimalik. Süvaõppija uurib, hindab, mõtestab, analüüsib, seob uut varem õpituga, küsib ja arutleb ning teeb reeglina rohkem, kui koolis nõutakse.

Kauaaegse õpetamiskogemusega õppimise uurija ja eestseisja **Alex Beard** Suurbritanniast kirjutab aju tohtust potentsiaalset ja tähelepanu olulisusest uue info omandamisel. Ta selgitab, et vahet ei ole, kas me pöörame millelegi tähelepanu vabatahtlikult, emotsiooni ajendil, välise sunni tõttu või millegi olulisega kokku puutudes, tähtis on, et me seda teeme.

Beardi sõnul on õppimine pigem võitlusesarnane kui kasutajasõbralik kogemus, sest õpitakse vaid siis, kui õpitegevus tundub raske ja võtab aega. Peavoolumeedias kohtab tihti kirjutisi, mille kohaselt ei peagi koolis käima, et elus hästi hakkama saada. Kahjuks on aga Steve Jobs ja temasugused vaid ilus erand, mis kinnitab pigem kurba reeglit – miljonid kooli pooleli jätnutest ei tule eluga toime.

Mis muudab tänapäeva teistsuguseks kui varem, on tõsiasi, et õppimist tuleb jätkata kogu elu. Elukestva õppega saavad kõige paremini hakkama süvaõppijad, sest tugevad baasteadmised (formaalne kooliharidus) võimaldavad neil seda teha. Tippõppijaid iseloomustab tugev stressitaluvus, arukas ajajuhtimine ning põhjalikult läbi mõeldud õpistrateegiad. Nad oskavad oma õpiprotsessi analüüsida, edusamme märgata, end sisemiselt motiveerida ja ebakindlusega toime tulla. Nad tahavad ja on valmis vastutama.

Kool ei aita mul reaalses elus toime tulla

Et kool ei valmista õpilasi ette reaalseks eluks, on peavoolumeedias lõpmatult korratud käibetõde. Aga on siis hariduse peamine eesmärk tõesti vaid noorte ettevalmistamine tööjõuturule sisenemiseks? Olgu allpool esitatud valik kuldaväärt mõtteteri, mida religiooniloolane, klassikaline filoloog ja tõlkija **Marju Lepajõe** jagas kuulajatega Vikerraadio „Ööülikooli“ loengus „Miks haridus on püha?“ neil aastat tagasi.

- *Haridus peaks võimaldama välja areneda millelgi, mida võiks nimetada ajalooliseks kuulumiseks. Kui inimene ei oska ajas liikuda, siis ta mõjubki harimatuna.*
- *(Kahjuks) on akadeemiline üldharidus Eestis haridussüsteemist peaaegu kadunud. Just see on kadunud, mis on kõige olulisem: see tähendab siis sõnalised õppeained ja distsipliinid, mis kannavad edasi inimlikku tunde- ja mõttekogemust.*
- *Haridus peab olema sõnakeskne. Siis kujuneb inimestel välja oma stiil, mis on vastavuses nende isikupäraga.*
- *Tuleb leida hea õpetaja. On vaja kuulata inimest, kes mõistab kõnelda ja teab, mida ta kõneleb.*
- *Hariduse (igasuguse vaimse pingutuse) mõte on iseeneses. Ta peab olema suunatud puhtale tunnetusele. Vaimse töö mõte on lihtsalt selles endas.*
- *Renessansiajastu õpetlaste sõnul osutuvad näiliselt kasutud õpingud väga kasulikeks, sest ühiskonna vaimne tase tervikuna tõuseb. Inimesed tegutsevad nendes praktilistes valdkondades, mis siis igaüks leiab ja valib. Nad tegutsevad targemini ja asjatundlikumalt ja õnnelikumalt.*
- *Inimeste seas peab valitsema tarkus, mitte vägivald.*
- *Haridus ei tohi kasvatada orja.*
- *Inimene peab saama teostada oma vaimseid võimeid – alles siis saab ta endast lugu pidada.*

Meie nipinurk

1. Valmistame koolis ette õpilasi, kes peavad hakkama saama tulevikuühiskonnas. Seda, milline tulevikuühiskond on, me aga kahjuks täpselt ei tea. Seetõttu on väga oluline loovus, kriitiline mõtlemine ja kohanemine. (Tuuli)
2. Oluline on uue ja eriti teoreetilise materjali käsitlese eel tuua välja, miks ja kuidas see teadmine on vajalik: õpilane ei näe alati seoseid. Ka matemaatika või keeleajaloo peatükid on kõigele muule (lai silmaring, argumenteerimisoskuse tugi jne) lisaks head kas või mälu treenimiseks – ja mida siis veel inimesel on vaja nauditavaks eluks kui head mälu! (Heily)
3. Tilguta õpilastesse mõtet, et kõiki teadmisi ei peagi saama reaalseks kasuks pöörata; teadmist on tarvis ka teadmise pärast, see laiendab sinu arusaama maailmast ning paistab silmist välja. Või siis ei paista. (Urmas)
4. Mis moel on kool väljaspool “reaalset elu”? Kool on ju elu osa. (Katrin)
5. Kui on huvi, siis minnakse ka süvitsi! (Liia)
6. Õpetaja saab anda õpilasele mõned nipid ja oskused tulevikus hakkama saamiseks. Õpilane peab aga ise tegema vajalikud järeldused, milliseid õppetükke on selleks tegelikult vaja. Head retsepti tulevikus hakkama saamiseks ei tea tegelikult keegi, sest see on väga individuaalne. (Aleksandr)
7. Õpilane on nõus minema mingi teemaga süvitsi, kui selle õppimise motivatsioon tuleb temast endast. Kui võimalik, siis võiks proovida iga õppetükk muuta õpilasele isiklikumaks (mõne mänguga või näidata rakendust päris maailmas). (Agnès)
8. Töökus, visadus ja vaimuerksus on inimesi alati aidanud – kindlasi kehtib see ka tulevikus. (Triin)
9. Keskendumisraskused on kahjuks infoühiskonna negatiivne külg. Seetõttu tasub õpilaste tähelepanu pöörata sellele, kuidas erinevad sotsiaalmeedia vahendid kontrollivad õpilasi, mitte õpilased ei kontrolli oma sotsiaalmeedia keskkondi. (Ott)

IIRIMAA PEATÜKK

Üheksas ja kümnes õpiränne

2019. aasta veebruari lõpus, märtsi alguses sõitsid Iirimaaale ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetaja Liia Vijand ning prantsuse ja hispaania keele õpetaja Katrin Tikko. Seekord viis English Matters meeskond rahvusvahelise õpetajate ja koolijuhtide seltskonna nädalasele hariduslikule õppekäigule Dublinisse.

Katrin ja Liia kirjutavad:

*„See reis andis meile hea võimaluse tutvuda lähemalt Iirimaa haridussüsteemi, kultuuri ja ajaloo. Koos arvukate Euroopa kolleegidega külastasime kolme eripalgelist kooli: **Desmond College’it**, **Loreto College’it** ja **Dominican College’it**.*

Põnev oli näha, kuidas toimub õppetöö erakoolis, katoliiklikus tütarlastekoolis ja erivajadustega õpilaste koolis. Avaldas muljet, et võrdselt akadeemilisuse ja distsipliiniga väärtustati kõrgelt vaimset tervist, hoolivust ja sotsiaalselt vastutustunnet. Samuti andis mõtlemisainet, kuidas on võimalik saavutada tiptulemusi ilma stressi, aja või hinnete surveta.“

Vaata ka [Iirimaa õpimapis](#) esitatud õppevara.

*„Ilma pingutuseta on
andekus pelgalt
kasutamata potentsiaal.*

*Ilma pingutuseta on
võimekus vaid see, mida
sa oleksid võinud teha,
aga ei teinud.*

*Pingutus muudab ande
oskuseks ja oskuse
saavutuseks.“*

Angela Duckworth

Veidi Iirimaa haridussüsteemist

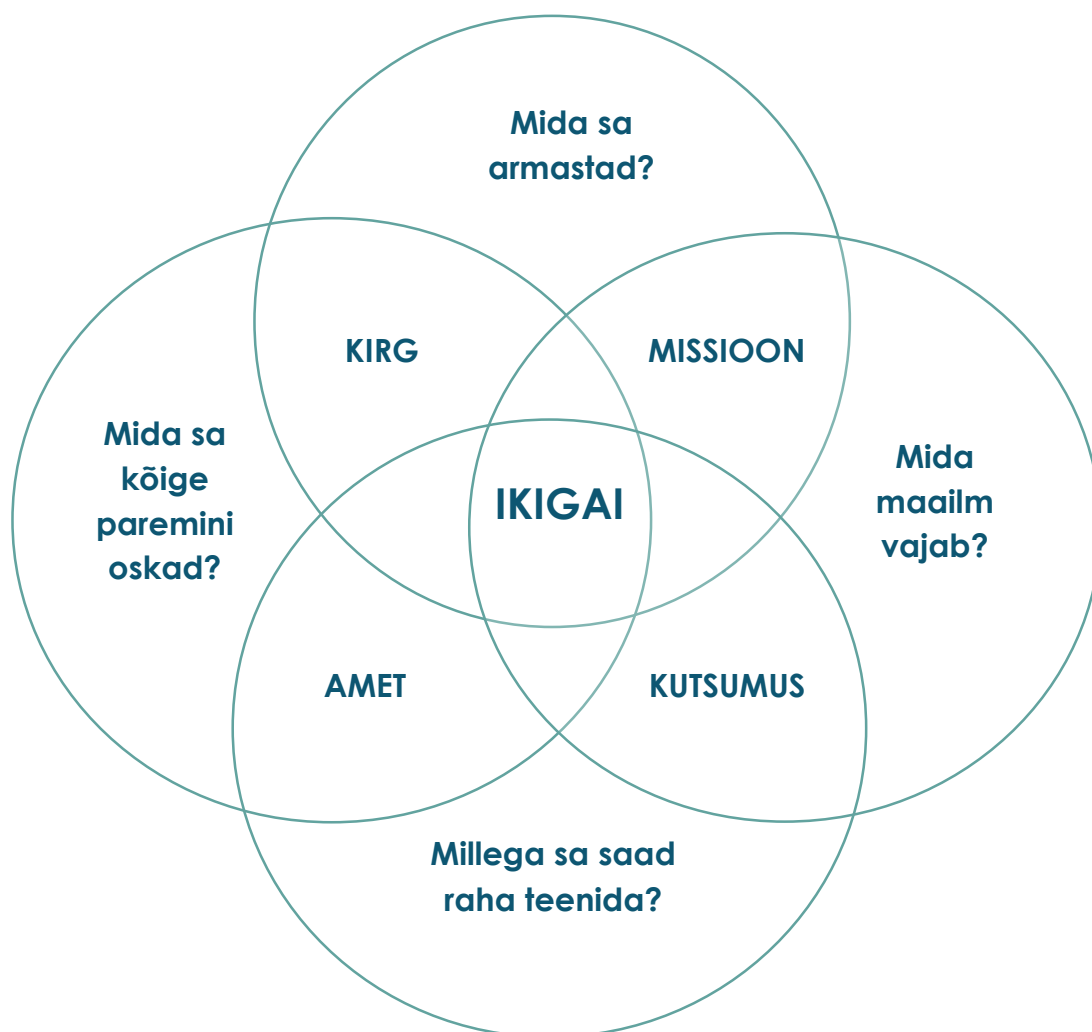
- 15.-16. eluaastal saavad õpilased võtta vaheaasta (*transition year/gap year*), mille programmi korraldab kool. Õpilased käivad korra-paar nädalas tööpraktikal, ülejäänud aja läbivad aineid, mis õpetavad nii õppima kui iseennast tundma. Eesmärgiks on vähendada hilisemat väljalangevust ülikoolidest ja samuti, et õpilased teeksid elus küpsemaid valikuid.
- *Walking principle* tähendab, et kui koolis on rohkem kui seitse õpetajat, siis ei pea direktor ise tunde andma.
- Gümnaasiumis on klassis tavaliselt 20-30 õpilast.
- Igal õpetajal on kohustus teha aastas 30 tundi pärast koolipäeva (pärast kella nelja) tööd gruppides: lastevanematega, kolleegidega, individuaaltöö ei lähe arvesse.
- Koolitund kestab 40-60 minutit (sõltuvalt koolist).
- Ülikoolis on kõige raskem sisse saada veterinaaria erialale.
- Soovitakse juurutada süsteem, kus õpilane kogub teatud osa lõpueksami punkte kooliaasta jooksul, et vähendada eksamiperioodi pinget.
- Õpetaja koormus on 22 (60 min) kontakttundi nädalas.
- Riigis on 30 000 tugiõpetajat tavakoolis käivatele kergemate erivajadustega õpilastele.
- Iga õpetaja peab aastas maksma 65 eurot registreerimistasu.
- Iga haridussüsteemis töötav inimene (sh kokad-koristajad) peab saama tööle asudes politseist kinnituskirja (ka siis, kui soovitakse teise kooli üle minna).
- Gümnaasiumis on 3 kohustuslikku õppeainet: iiri ja inglise keel ning matemaatika, ülejäänud valib õpilane. Valikaineid õpitakse süvitsi. Ülikooli astumiseks peab valikus olema võõrkeel (prantsuse, saksa, hispaania või ladina).
- Suurem osa algkoolidest on katoliiklikud, usuõpetus on õppekava osa. Ilmalike koolide arv kasvab.
- 70% koole on segakoolid; erakoolid on enamasti kas ainult poistele või tüdrukutele mõeldud. Segakoolid on kõik riigikoolid.
- Põhiosa riigi toetusest läheb õpetajate palkadeks, väike osa koolimajade ülalpidamiseks. Võimlad enamasti puuduvad.
- Riiklik inspektor võib igal ajal ette teatamata tundi tulla. Pärast tunnivaatlust kirjutab ta tunni kohta (õpetaja nime mainimata) avalikule veebilehele lastevanematele lugemiseks tagasiside.
- Kõikidele koolidele, sh waldorfkoolid, kehtib riiklik õppekava, koolidel pole õigust teha muudatusi.

Allikas: Katrini ja Liia blogipostitus

Ma töotan oma võimete piiril

Raamatu „Leia oma *ikigai*“ autorid Héctor García ja Francesc Miralles nendivad, et liiga paljud meist ei ela sellist elu, nagu tahaks. Mõned on lihtsalt alla andnud, teistel on liiga kiire, et elu üle järele mõtelda, kolmandad küll tahaksid midagi muuta, aga ei tea, kuidas seda teha.

„Ikigai“ tähistab jaapani keeles midagi väärtuslikku või väärt olemist. Et leida üles väärtuslik oma elus, võiks proovida üht põnevat mõtteharjutust – isikliku *ikigai*-kompassi loomist. Tuleb vaid ausalt vastata neljale küsimusele, et teada saada, kas me ikka teeme tööd, kus meie kirg, kutsumus ja missioon omavahel harmoneeruvad. Teisi sõnu: kas me oleme üles leidnud oma *ikigai*?

Joonisel on kujutatud Garcia ja Miralles'i koostatud Venni diagramm

Ma ei ole koolis õnnelik

Õnnest on põhjalikult kirjutanud briti autor, kõneleja ja haridusekspert **Ken Robinson** raamatus „Leia oma element“. On tõsi, et enamik inimesi vaid unistab õnnest, sest Robinsoni kindlal veendumusel puudub neil oma element ehk nad ei tea, mida nad elult tahavad, või puuduvad neil võimalused ja oskused oma elus midagi muuta.

Õnne puudumist saab mõõta mitmel viisil. Üheks oluliseks näitajaks on ükskõikne suhtumine oma töösse või õppimisse. Mida õnnetum inimene on, seda ükskõiksem ta on. Kuna ükskõiksed inimesed ei näe oma tegevusel mingit mõtet, langevad nad tihti ka depressiooni. Viimast, tõsi küll, võib põhjustada ka meedia negatiivsus, rahalised raskused, perekondlikud probleemid või individuaalne sooritusvajadus.

Robinson rõhutab, et inimesed ei saa õnne tähendusest päris hästi aru ja ajavad selle tihtilugu segi kiiresti mööduva rõõmsa meeleoluga. California Ülikooli psühholoogia osakonna professori **Sonja Lyubomirsky** sõnul on tõeline õnn „rõõmu, rahulduse ja heaolu kogemine, tajudes, et elu on ilus ja elamist väärt“. Positiivse psühholoogia rajaja **Martin Seligman** lisab juurde, et õnn on see, kui inimese elus on ülekaalus positiivsed emotsioonid, ta on täielikult haaratud oma tegevusest ja tema elul on mõte. Elu mõtte võib leida kolmel erineval viisil, nagu on väitnud holokausti üle elanud Austria neuroloog ja psühhiaater **Victor Franci**: midagi luues või ära tehes, elades läbi midagi olulist või valides suhtumise kannatustesse, mida ei saa vältida.

Lyubomirsky koos kolleegidega on välja töötanud õnne valimi, mille kohaselt mõjutavad õnnetunnet geenid (50%), välised asjaolud (10%) ja sisemine meelestatus (40%). Kui kahe esimese üle puudub meil kontroll, siis viimast saame ise mõjutada. Me saame valida, kuidas me mõtleme ja mida me tunneme. Kuna õnnelikud inimesed saavad elus paremini hakkama ning nad on tervemad ja tugevamad, siis naudivad nad ka suuremat populaarsust kaaslaste hulgas. Õnnelikud õpilased leiavad rohkem häid sõpru ja on koolis edukamad. Kas selline teadmine võiks aidata meie õpilastel teha teadlikke valikuid ja otsustada, et õnnelik olla on palju meeldivam?

- 1. Võta aega enda jaoks, pea peab saama kooliasjadest vähemalt 1x nädalas tühjaks. Vajadusel jälgi, mida Sa tegelikult iga päev teed ja kuhu Sinu aeg kulub. (Tuuli)**
- 2. Ehk on õnn selleski, kui suuta end motiveerida ja siis ka väiksemast edasiminekest rõõmu tunda. Õnn on see, mis üldjuhul eeldab tööd ja pingutust – seda ju õppimine ja enesearendamine tagavad. Kui aga tõesti pingutatakse võimete piiril, peab tegema inventuuri: kas ikka on õiged meetodid, planeerimine ja valdkond... Läbipõlemise äärel olevast inimesest on õnn küll kaugel, aga siiski püütav. (Heily)**
- 3. Märkamise ja siiras asjakohane kiitus loovad hea enesetunde, millest õnnetundeni on varasemast vähem maad. (Urmas)**
- 4. Julge ise võtta vastutus oma töö mahu eest! (Katrin)**
- 5. Õnnelikkus ei sõltu kohast, vaid inimeses toimuvatest arengutest. Koht ei loo õnnetunnet, vaid tasakaal inimeses endas. (Liia)**
- 6. Õpetaja peab piisavalt puhkama ja tal peab olema võimalik vabal ajal tegeleda endale meeldivate asjadega. Õpetajal peab olema vaba võimalus ennast arendada nii, et see ei tekitaks stressi töö juures. (Aleksandr)**
- 7. Väärtusta oma vaba aega ja ürita kooliprobleemid kooli jätta. Soovitavalt leia eneseteostusvõimalusi ka väljaspool kooli. (Agnes)**
- 8. Eneseteostus on väga oluline. Õpetaja võib seda leida ka väljaspool kooli, mis omakorda aitab õpetamisest rohkem rõõmu tunda. (Triin)**
- 9. Läbipõlemine on kerge tulema, sest kes ei põle, ei saa ka läbi põleda :) Samas me peame oskama ise astuda välja oma töökeskkonnast ja ütleva: kui ma ei puhka ega taastu, siis ma ei ole ka jätkusuutlik tegutseja. (Ott)**

ISLANDI PEATÜKK

Üheteistkümnes ja kaheteistkümnes õpiränne

2019. aasta märtsikuus sõitsid Islandile füüsikaõpetaja Agnes Vask ja bioloogiaõpetaja Ott Maidre. Meie kolmas koostöö English Mattersi meeskonnaga toimus Reykjavíkis ja nagu alati osales hariduslikul õppekäigul mõnus õpetajate ja koolijuhtide seltskond mitmest Euroopa riigist.

Agnes ja Ott kirjutavad:

*„Osalejad said väga hea ülevaate Islandi haridussüsteemist ning õppisid lähemalt tundma **Háaleitisskóli põhikooli**, **Sundi keskkooli** (Menntaskólans við Sund) ja **Flensborgi keskkooli** Hafnarfirðis.*

Islandi koolisüsteem rõhutab õpilase enesejuhtimise olulisust õppeprotsessis. Õpilane õpib, õpetaja suunab ja varustab õpilasi vajalike õppematerjalidega. Õppekeskkond on stressivaba ja sujuv, vastav õpilase edasijõudmisele.

Suur osa Islandi keskkoolidest on läinud üle kursusepõhisele õppele. Ei ole klasse, vaid on ained, mida õpilased valivad nii, nagu seda teevad üliõpilased Eesti ülikoolides. Kursusepõhine süsteem kaotab õpilaste jaoks küll ühtse klassivaimu, aga tagab rahulikuma õpikeskkonna.“

Vaata ka [Islandi õpimapis](#) avaldatud õppevara.

ÜKS INIMPÕLV KUI TUHAT AASTAT

- Kui ühe inimpõlve vältel on maailm muutunud rohkem kui eelneva tuhande aastaga, siis ei saa endiseks jääda ka kasvatus ja kool.
- Nüüd oleme suures pöörises: tulnud on digimaailm. Suured tehnoloogilised muutused haaravad tsivilisatsiooni kõiki kihistusi kuni inimeste mikromaailma ja siseeluni.
- Kui Gutenberg pani inimlapse omandama kirjakultuuri, mis muutis mõtlemise järjepidevaks-lineaarseks, ja kogemuspildi osaks sai vaimne töö, siis Silicon Valley, Bill Gatesi ja Zuckerbergi toodang muudab mõtlemise taas pildiliseks ja fragmentaarseks, käivitab mitu tunnetusprotsessi paralleelselt, kaotab autoriteedid, toodab pealiskaudsust, tekitab illusiooni tegelikkuse mõjutamisest.
- Kahanevate ressursside olukorras käivituvad džungliseadused, mida ilmekalt väljendab uusliberalismi sõnavara: konkurentsivõime, edukultus, pingeread, individualism, enesekesksus...

Tiiu Kuurme (Õpetajate Leht, 6. aprill 2018)

Islandi koolisüsteem

Islandi koolisüsteem on pidanud viimasel ajal läbi tegema suuri muutusi, et kohaneda riigi ja õpilaste vajadustega. Gümnaasiumiharidus on seal olnud traditsiooniliselt nelja-aastane, aga et olla sarnasem muu maailma süsteemidega (või et hoida raha kokku?), mindi üle kolmeaastasele süsteemile. Õppekava mahtu aga väga palju koomale ei tõmmatud, nii et sisuliselt nõuti õpilastelt nelja aasta õppe läbimist kolme aastaga. Sellega saab hakkama ainult 25% gümnaasistidest. Ülejäänud lõpetavad 3, 4, 5 või hoopis 8 aastaga. Kuidas on see võimalik?

Enamik Islandi gümnaasiumidest on läinud üle kursusepõhisele õppele. Õpilastest ei moodustata klasse, kuna nad saavad pooled oma õppeainetest valida ise. Koolid on seega tavaliselt lennupõhised. Kui õpilane kukub mõnel kohustuslikul kursusel läbi, saab ta selle aine kas järgmisel semestril või järgmisel aastal uuesti võtta. Niimoodi võibki mõne gümnaasisti õppetee muutuda mitu aastat pikemaks, kui riik on seda ette näinud.

Enamik keskkooliõpilasi käib kooli kõrvalt tööl. Tööjõupuudus on Islandil turismisektori plahvatusliku kasvu tõttu väga terav probleem. Lisaks, kuna inimasustus on hõre, ei saa Islandil ilma autota olla ja seetõttu on juba keskkooliõpilastel väga suur motivatsioon tööle minna, et endale auto osta. Paljud gümnaasiumid reklaamivadki end sellega, et nende tunnid lõppevad poole päeva pealt ära, nii et õpilased saavad pärast kooli tööl käia.

Külastasime ka tunde. Klassid on meie mõistes väga väikesed, ca 20 õpilast klassis, mõnes raskemas aines (matemaatika, füüsika...) isegi alla 10 õpilase klassis. Iga kord, kui mainisin, et Eestis on gümnaasiumis tavaliselt 36 õpilast klassis, pidid teiste Euroopa riikide õpetajad peaaegu et minestama. Õppemetoodikad on Islandil samasugused nagu Eestis: nägime loenguid, ülesannete lahendamisi, praktilisi tunde ja töölehti. Nad kasutavad ka elektroonilist päevikut, mis tundus olevat väga funktsionaalne, aga vormilt ja kujunduselt umbes 10 aastat iganenud. Islandil ei ole suuri üleriiklikke elektrooniliste päevikute pakkujaid, nagu meil on eKool või Stuudium, vaid iga gümnaasium on nokitsenud põlve otsas oma süsteemi.

Allikas: Agnese ja Oti blogipostitus

Õpetaja elukutse on väga üksildane

Oleme tõepoolest tihti üksi ja võime end aeg-ajalt tunda justkui „langevarjurid sõjategevuses, kes on pillutatud vaenlase tagalasse, et riskida oma eluga kodumaa kaitsel“ (Ostovar-Nameghi, Sheikhamadi, 2015). Õpetaja isolatsiooni on teadlased üle kogu maailma pikalt ja põhjalikult uurinud. Toome allpool ära mõned huvitavamad tähelepanekud.

- Isolatsiooni põhjustab nii töökeskkond kui halvad tööalased suhted. Õpetaja tunneb end üksildasena juba sellepärast, et ta on füüsiliselt teistest eraldatud (klassiruumid). Ta võib ka teistega suhtlemist teadlikult vältida (enesekaitse) ja/või tal on noore õpetajana kohanemiskeskkond uues koolis. (Lortie, 1975)
- Õpetaja tunneb end üksi, kui ta satub konflikti keskele või kui ta on liiga tagasihoidlik. (Peplau et al., 1982)
- Ühest küljest on õpetaja üksi oma klassiruumis. Teisest küljest keeldub õpetaja klassiruumist lahkumast, et vältida välismaailmaga suhtlemist. See on huvitav paradoks. (Flinders, 1988)
- Üksildus ei ole alati negatiivne. Autonoomsust hindavad õpetajad naudivad üksi olemist, sest see annab neile valikuvabaduse, kuidas nad oma tööd teevad. (Gaikwad ja Brantley, 1992)

Teadlased soovivad õpetaja isolatsiooni vähendada neljal viisil.

1. **Kollegiaalne nõustamine**, mis toimub turvalises õhkkonnas ja mida iseloomustab iga õnnestumise märkamine ja tunnustamine, ühised arutelud toetavas õhkkonnas ning oma vigadest õppimine. (Peer Coaching, 1991)
2. **Tundide külastamine**, mille eesmärgiks võib olla supervisioon, erinevate valikuvõimaluste pakkumine või õpetaja eesmärkide ja kogemuste sügavam mõistmine. (Freeman, 1982; Shannon, 1991)
3. **Paarimentorlus**, kus kaks kolleegi külastavad üksteise tunde, arutlevad vastastikku huvi pakkuvatel teemadel ja töötavad üheskoos välja uusi õpetamisraamistikke. (Greene ja Grant, 2003)
4. **Õpetajate õpigrupid**, kes kohtuvad regulaarselt, et jagada kogemusi, arutleda aktuaalsetel ainealastel teemadel ja lahata üheskoos igapäevaseid probleeme. Kõige paremini töötavad need grupid, kelle huvid, uskumused ja praktikad sobivad omavahel kokku. (Pfaff, 2000)

Mul on igav

John Eastwood, Alexandra Frischen, Mark Fenske ja Daniel Smilek on igavust põhjalikult uurinud ja kirjutavad sellest viisil, mis pakub tegevõpetajale üsna suurt äratundmisrõõmu.

- Igavus ja tähelepanu on omavahel otseselt seotud. Igavus tekib siis, kui meie meeled on ärkvel ja me otsime oma energiale rakendust, aga me ei leia midagi meelepärast. Igavust põhjustab ka keskkond. Kolmandaks igavuse põhjuseks on keskendumise asemel soovunelmates viibimine. Neljanda põhjusena toovad artikli autorid välja kontrolli puudumise: **kui** me peame olema olukorras, mis meile ei meeldi, aga me ei saa midagi muuta, siis meil hakkab igav.
- Mida saab igavuse vältimiseks ette võtta? Mõnikord tuleb lihtsalt ära kannatada. Teinekord aitab meditatsioon ja muusika kuulamine. Tark oleks aga igavust veidi lähemalt uurida, sest nõnda saame probleemist paremini aru. Igavuse võib jaotada viieks tüübiks.
  1. **Ükskõiksus.** Ükskõikne igavleja on rahulik ja välisest elust tagasi tõmbunud. Ta on veidi tüdinud, kuid üsna rõõmsameelne.
  2. **Kahevahel olek.** Erinevate võimaluste vahel kaaluja on kergelt ärritunud ja ta mõtted uitavad sihitult ringi. Ta tahaks midagi muud teha, aga ise ka ei tea, mis see olla võiks.
  3. **Väljapääsu otsimine.** Väljapääsu otsiv igavleja on üsna ärritunud ja rahutu ning otsib aktiivselt alternatiive. Suure tõenäosusega vahetab ta suunda või tegevusala.
  4. **Reaktsioon.** Selline igavleja on agressiivne ja väga negatiivne. Ta otsib aktiivselt põgenemisteid olukorrast, mis talle ei sobi, ja ta on pidevalt "mõttekamate" tegevuste otsinguil.
  5. **Apaatia.** Apatatne igavleja tunneb ennast sama halvasti kui reageerija, aga ta ei võta midagi ette. Ta lihtsalt kannatab vaikselt. Tihti võib selline tuimus viia abituse või koguni depressioonini.
- Igavust ei tohi kunagi alahinnata, sest see kulutab energiat ja mõjub tervisele. Ideaalses maailmas võiksime muidugi teha, mida hing ihaldab, aga reaalses maailmas aitab meid enamasti oma suhtumise muutmine. Igavlevatele õpilastele võikski öelda, et igavuse tundmise asemel võiksid nad teadlikult pühenduda õppimisele ja harjutamisele. Nii on palju huvitavam.

Meie nipinurk

- 1. Korraldage oma koolis kolleegidega ühiseid ettevõtmisi, kus olete mõnusalt koos, teete midagi hoopis teistsugust ja näete oma kolleege veidi teise nurga alt. (Tuuli)**
- 2. Aga miks väidetakse, et on igav? Kas seepärast, et aine on liialt raske või kerge? Mõlemal juhul on rohi olemas: kui raske, tuleb põhi alla saada ja läheb kohe huvitavamaks. Kui kerge, siis on ju võimalusi elu (õppimist) huvitavamaks teha kas lisamaterjaliga tutvudes, kaaslasiga õpetades või mõnd huvitavat projekti tehes. (Heily)**
- 3. Inimesel, kel on vähegi fantaasiat, teadmisi ja kogemusi, ei saa olla igav – soovita õpilastel nn igava teema või tegevusega mõttes katsetada, juurde mõelda, ennustada, meenutada, seostada endale huvipakkuvaga. (Urmas)**
- 4. Intelligentsel inimesel pole kunagi igav – alati on midagi huvitavat, millest mõelda. Üksildus? Me kõik kuulume ühte inimperekonda ja sõltume üksteisest sajaprotsendiliselt. (Katrín)**
- 5. Üksildus ei ole mul kunagi õpetajaametiga seostunud – on ju õpilased ja kolleegid ning neid on palju. Vastupidi: vahel oleks vaja rohkem hingetõmberuumi. (Liia)**
- 6. Teiste koolide kolleegide murede kuulamine ja kogemuste jagamine arendab õpetajat alati rohkem kui mõne teoreetiku läbiviidud koolitus. (Aleksandr)**
- 7. Leia ametikaaslasid samast koolist ja teistest koolidest, kellega oma muresid jagada. Teistel on ilmselt täpselt samad mured ja nad on mõnele nendest juba lahenduse leidnud. (Agnes)**
- 8. Õpetaja ju tegelikult naudib üksiolekut, mil ta saab süveneda põnevatesse teemadesse rahu ja vaikuses. Siis on hiljem rahva sekka minekust ka rohkem rõõmu. (Triin)**
- 9. Maailm on põnevaid asju tegelikult täis. Küsimus ei ole selles, et oled üksildane või on igav, vaid selles, et pole aega, et istuda oma kolleegi või sõbraga maha ning lihtsalt arutada igapäevaprobleeme ja jagada rõõme. (Ott)**

Innustuseks kolleegidele

TUULI: Õpirändes peaks käima absoluutselt iga õpetaja. Juba see, kuidas koolitusi korraldatakse, lähtub iga maa kultuurilistest traditsioonidest ning on silmi avardav kohtuda teiste Euroopa riikide ametikaaslastega ning kogeda, et ka nendel on meiega sarnased mured. Veelgi enam: tihtipeale leidub valdkondi, kus saame tõdeda, et meil on ju tegelikult päris hästi.

HEILY: Õpiränne annab teadmiste poolest palju uut ja huvitavat, kuid ka enese kohta infot: see on kohanemine, pingutus, mis pärast annab hea tunde, et sain targemaks, suutsin suhelda asjakohaselt võõras keele- ja kultuuriruumis. Ka teiste maade kolleegide kogemus on alati toetav: kas või äratundmisrõõm, et meil on ühised arusaamad, väärtused, proovilepanekud. Tavaliselt lisandub õpirände projektile ka kultuuriprogramm, mis omakorda on väga põnev ja vaheldusrikas. Õpirändelt tuuakse kaasa palju muljeid ja värskeid mõtteid.

ALEKSANDR: Õpirändest õppisin kõige rohkem käitumist reaalselt tegutsevas biokeemialaboris. Selle käigus omandatud teadmised ja oskused tulevad kasuks praktilises keemias. Õpiränne avas hoopis teisest vaatenurgast praktilise biokeemia teadmiste vajalikkuse.

LIIA: Õpiränne on hea võimalus vaadata teiste koolide tagatubadesse - tundidesse – süsteemidesse ja võtta sealt üle/mugandada ideid ja praktikaid oma koolis. Kogemuste jagamine ja teiste õpetajatega arutamine aitab reflekteerida enda senist tööd ja parendada kitsaskohti või siis teha endale pai. Palju toremaid emotsioone.

KATRIN: Teiste riikide koolisüsteemidega tutvumine ja nendest õppimine lisab kõvasti indu igapäevatoos. Tahaks ju mujal nähtud väärt asju ka ise katsetada. Lisaks on reisimine – uute paikade avastamine ja inimestega suhtlemine – niivõrd rõõmustav ja hingerikastav tegevus. Ilma selleta kaotaks elu hulga värve ja võlu.

URMAS: Õpirännet jäävad meenutama igas mõttes soojad mälestused, hulk kogutud tarkust, õpilaste jaoks koostatud õppematerjal ja huvi õpitu kohta edasi uurida. Olulisemgi veel: õpiränne tekitas mõtterännakuid – milleks nüüd oli aega ja võimalust.

Innustuseks kolleegidele

AGNES: Teiste riikide õpetajatega suhtlemine on kuldaväärt kogemus. Sa hakkad mõnda asja enda tööelus rohkem hindama ja õpid märkama enda arenguvõimalusi. Teiste riikide kultuuri ja loodusega tutvumine avardab silmaringi.

TRIIN: Õpirändest võidavad eelkõige need, keda kannustab professionaalne uudishimu, näiteks võõrkeeleõpetajad lihtsalt peavad end sihtkeele maal regulaarselt koolitama. Kuid pea sama väärtuslikuks võib pidada intensiivset kultuuridevahelist suhtlemist teiste maade õpetajatega, sest professionaalne nõu ja rahvusvaheline kollegiaalne solidaarsus inspireerib ning rikastab.

OTT: Tasub minna ja vaadata laias maailmas ringi, sest sellega saad astuda välja oma igapäevasest tormakast töökeskkonnast ning näha teisi koole, haridussüsteeme kui ka õpetajaid, kellel on erinevad kogemused. Selle kogemusega saad võrrelda, mis meil on hea, mis pole nii hea, või korjata üles hea idee, mis aitab sind edasises töös. Nagu öeldakse: kui teed maailmale ringi peale, siis koduvärv on küll sama, aga sa ise vaatad oma koduvärvavat uue pilguga.

Õpetamiskunsti väärtustades!

Tamme gümnaasiumi õpirändajad Otepääl

2019. aasta juunikuu õdusal pärastlõunal

Summary in English

Top Tips for New Pedagogies is a guidebook for all teachers working hard to cope with current changes in education. Being an important output of the second staff mobility project of Tartu Tamme Gymnasium, this publication gives nine teachers an opportunity to reflect on four teacher development courses and three structured educational visits they did with the help of the Erasmus+ programme. Also, the book addresses some quite important matters related to teaching and learning, which mainstream media tends to cover rather partially.

Top Tips turns attention to disempowerment and deskilling of teachers and the commodification of knowledge, characteristic of neoliberal approach to education. While the former contradicts the very art of teaching, the latter interferes with deep learning directly. Our intention therefore is to provide teachers with some slightly unorthodox ideas to hold their ground in terms of traditional pedagogies. We feel that traditional pedagogies should not be misprized; instead, traditional and new pedagogies should be used in synergy.

The guidebook reflects on the books written by Nathaniel Branden, Jordan B. Peterson, Dr. Carol S. Dweck and Angela Duckworth about self-esteem, self-assertion, mindset and grit. It also discusses the thoughts of Estonian scientists Tiiu Kuurme and Marju Lepajõe on deep foundations for learning. Finally, it covers typical worries many students and teachers at Tartu Tamme Gymnasium have, and it tries to suggest some workable solutions to ease those worries.

Top Tips comprises six chapters, named after six countries of destination of this project. Each chapter includes a summary of mobility, a participant's blog post, a key issue about learning, a pair of teacher and student concerns, and an advice corner. Altogether, there are six advice corners in which the participants gladly share their top tips with their colleagues. Also, with nine flashbacks on pages 43 – 44, they hope to inspire other teachers to start another staff mobility project soon.

All in all, although the writing process was not easy, it turned out to be quite insightful. It helped us realise that the art of teaching is still in our hands, so all we have to do is stand tall and make our voice heard. With *Top Tips for New Pedagogies*, we have taken a large step ahead.

Kasutatud kirjandus ja veebiallikad

- Beard, A.** (2018) *Natural Born Learners*. UK: Weidenfeld & Nicolson
- Branden, N.** (1995) *The Six Pillars of Self-Esteem*. USA: Bantam Books
- Cowley, S.** (2005) *Õpetaja õpiabi*. Tallinn: El Paradiso ja Haridus- ja Teadusministeerium
- Duckworth, A.** (2017) *GRIT: Why passion and resilience are the secrets to success*. UK: Penguin Random House
- Dweck, C.S.** (2017) *Mindset: Changing the way you think to fulfil your potential*. USA: Robinson
- Garcia, H., Miralles, F.** (2017) *Leia oma ikigai*. Tallinn: Pegasus
- Gordon, Th.** (2006) *Õpetajate kool*. Tallinn: Väike Vanker
- Greene, R.** (2007) *33 sõjastrateegiat*. Tallinn: Ersen
- Keltikangas-Järvinen, L.** (1992) *Agressiivne laps*. Tallinn: Koolibri
- Peterson, J.B.** (2018) *12 Rules for Life: An Antidote to Chaos*. UK: Penguin Random House
- Robinson, K.** (2013) *Finding Your Element*. UK: Penguin Books
- Templar, R.** (2015) *The Rules of Work*. UK: Pearson Education Limited
-

- Ehala, M.** (2019) Õpilaskeskse kooli pahupool. *Meie Eesti. Postimees* 15.01.19. Internetilehel: <https://meieeesti.postimees.ee/6499044/opilaskeskse-kooli-pahupool>
- Haridusministeerium.** Tark ja tegus Eesti 2035. Eesti haridus- ja teadusstrateegia 2021–2035. Internetilehel: https://www.hm.ee/sites/default/files/tark_ja_tegus_eesti2035_kokkuvottev_visioonidokument.pdf
- Kuurme, T.** (2015) Neoliberalismi mõjudest hariduses ja eriti kõrghariduses. Roomaklubi ettekanne. Internetilehel: <https://roomaklubi.com/2015/11/10/neoliberalismi-mojudest-hariduses-ja-eriti-korghariduses-t-kuurme/>
- Kuurme, T.** (2018) Üks inimpõlv kui tuhat aastat. *Õpetajate Leht*. Internetilehel: <http://opleht.ee/2018/04/üks-inimpõlv-kui-tuhat-aastat/>
- Lepajõe, M.** (2015) Miks haridus on püha? Ööülikooli loeng. Internetilehel: <https://vikerraadio.err.ee/797945/ooulikool-marju-lepajoe-miks-haridus-on-puha>
- Sherrington, T.** (2014) The Progressive-Traditional Pedagogy Tree. *teacherhead*. Internetilehel: <https://teacherhead.com/2014/03/15/the-progressive-traditional-pedagogy-tree/>
- Tartu Ülikooli haridusteaduste instituut.** Nüüdisaegne õpikäsitus. Internetilehel: <https://www.ht.ut.ee/et/haridusuuenduskeskus/nuudisaegne-opikasitus>
- Tuulik, M.** (2016) Kui vana on meie „uus õpikäsitus“? *Õpetajate Leht*. Internetilehel: <http://opleht.ee/2016/12/kui-vana-on-meie-uus-opikasitus/>
- Vaino, M.** (2019) Iga õppijal oma tee – visioon või utopia? *Meie Eesti. Postimees* (Meie Eesti) 20.05.19. Internetilehel: <https://meieeesti.postimees.ee/6687100/igal-oppijal-oma-tee-visioon-voi-utoopia>

Tõeliseks katsumuseks kirjutamisel
on näha, kui õudne su kirjatöö paberil näib,
kui mannetu see on,
ning siis minna magama.

Ja ärgata järgmisel päeval
ja võtta end uuesti kätte
ja oma teksti natuke lihvida,
et see ei oleks enam nii õudne ja nii mannetu,
ning siis minna jälle magama.

Ja tulla järgmisel päeval
ja oma tööd veelgi parandada,
et saavutada midagi enam-vähem talutavat,
ning siis minna magama järgmisel päeval.

Ja ikka uuesti –
ja ehk jõuda keskmiste hulka.
Ja siis veel üks kord –
kui sul veab –
kirjutada midagi tõeliselt head.

Ja kui oled kõike seda teinud,
mõista, et see ongi edu.

Allikas: Maailmakuulsa kirjaniku ja ajakirjaniku [**Ta-Nehisi Coatesi**](#)
ülestunnistus, mille Angela Duckworth annab luulevormis edasi
oma raamatus „Grit“ (lk 276–277)

